

Bronnenkaart 3

Met ouders omgaan als volwaardige opvoeders en (gespreks)partners

OUDERS EN SCHOOL: NATUURLIJKE BONDGENOTEN

Ouders willen niet alleen geïnformeerd worden. Ze willen doorgaans ook overleggen, eigen ervaringen uitwisselen en/of zelf (mee) handelen, zeker wanneer het om het eigen kind gaat. Ouders zijn met andere woorden 'natuurlijke bondgenoten' van de school om haar doelen te bereiken.²⁸

Een ouder aan het woord: 'Onze dochter gaat nu sinds januari naar school. Buiten de korte gesprekjes aan de schoolpoort hebben we nog geen enkel 'officieel' contact gehad over het doen en laten van onze dochter op school. Volgende week hebben we ons eerste oudercontact. Mijn vrouw en ik hebben volgende bedenkingen: Er is weinig of geen uitwisseling van gegevens betreffende de opvoeding (Hoe pakt ieder van ons problemen aan?). Leerkrachten springen vanuit professioneel oogpunt om met de kinderen, wij vooral gevoelsmatig, zeker kunnen we daar nog van elkaar leren. Als ouder willen we niet controlerend, betuttelend of bemoeiziek overkomen, daarom dat we soms nog schrik hebben om uitleg te vragen over wat dochterlief thuis komt vertellen. Af en toe overleg kan het leven voor iedereen aangenaamer maken en voor het kind eenvoudiger. Eén infoavond kan volgens mij niet volstaan, hoewel ik vol verwachting uitkijk naar onze eerste 'ouderavond'.²⁹

Een kleuterleidster meldt de ouders van een kind: 'Ceciel heeft een heel speciaal gevoel voor kleuren en vormen. Haar tekeningen vallen echt op. Wanneer ze naar de lagere school gaat, zou ik haar iets extra aanbieden omtrent tekenen of plastische vorming. Ik zou het spijtig vinden moest ze haar talent op dat vlak niet verder ontwikkelen.' Een paar maanden later reageert de leidster in kwestie heel enthousiast wanneer de moeder haar vertelt dat ze haar dochter heeft ingeschreven in een tekenacademie voor kinderen en dat het meisje er echt in opgaat.

Een leerkracht signaleert dat één van haar leerlingen problemen heeft met de uitspraak van een bepaalde klank. De ouders gaan in op de suggestie om naar een logopedist te gaan. Gedurende de hele periode informeert de leerkracht telkens hoe het gaat in de klas en vraagt naar de vooruitgang thuis. Dat vinden de ouders heel prettig.

²⁸ Naar Smit, Frederik (e.a.) (2001) *Ouderparticipatie, een nieuw missie-statement? Onderzoek naar het functioneren van de relatie ouders en basisschool*. Nijmegen, ITS.

²⁹ Naar een lezersbrief in *Klasse, Maandblad voor onderwijs in Vlaanderen*. November 2001, nr. 119. Brussel, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Departement Onderwijs.

Een school met een leerlingvolgsysteem bespreekt de resultaten van de kinderen binnen een multidisciplinair team. Ook de ouders worden drie-maandelijks op de hoogte gebracht. Bij problemen zoeken ouders en leerkracht samen naar oplossingen. Tijdens het gesprek staat de gemeenschappelijke zorg voor het kind centraal. De leerkracht vermijdt termen als: 'Úw zoon heeft een probleem met...' en spreekt ook uit wat goed gaat. Hij/zij geeft het gemeenschappelijke aan: 'Ik denk dat X een probleem heeft met... Vindt u dat ook? Hoe ziet u dat? Wat kunnen wij er samen aan doen? We zouden kunnen Vindt u dat ook?'. Wat iedereen kan doen, wordt uitgesproken. Gedurende het hele proces blijven leerkracht en ouder bij elkaar navraag doen over de vorderingen.

Een school neemt de contacten met ouders systematisch op in haar behandelingsplan voor elke individuele leerling. Ze onderscheiden naast kindgerichte en schoolgerichte contacten ook thuisgerichte contacten. Deze laatste contacten staan in het teken van onderwijsondersteuning thuis: wat kunnen de ouders doen? De school probeert het handelen thuis en op school te expliciteren en op elkaar af te stemmen wat betreft onderwijs. Soms moeten ouders ook op andere terreinen mee ondersteund worden door onderwijs (kleding, huisvesting, taal, bijscholing,...). De verschillende vormen van ouderondersteuning gebeuren veelal in samenwerking met buurtactoren of met een maatschappelijk werker verbonden aan de school of een onderwijsdienst,...³⁰

Ouders van kinderen in het eerste leerjaar of van kinderen die nieuw zijn op school worden de eerste maand regelmatig op de hoogte gehouden over hoe het kind het stelt in de klas. De leerkracht praat bij het brengen en afhalen van het kind over de relatie met de klasgenoten, over het leren van het kind,... vraagt naar wat het kind zoal thuis vertelt over school, informeert of de ouder de indruk heeft dat zijn/haar kind het leuk vindt op school, waar de ouder denkt dat er speciale aandacht aan moet besteed worden,... Speciaal voor deze groep richt de school reeds na drie weken een individueel oudercontact in aansluitend op een klasavond.

Een school voert de gesprekken tijdens het individuele oudercontact aan de hand van het rapport én een kijklijst. Deze lijst gaat in op omgaan met anderen en met taken. Bijvoorbeeld: Is Jan driftig, rustig, opgewekt, makkelijk, verlegen, lawaaiig,...? Komt hij goed op voor zichzelf, speelt hij met andere kinderen, vertelt hij spontaan, is hij vlug afgeleid, maakt hij een taak af, is hij intensief ergens mee bezig,...? Zowel ouders als leerkracht vullen vooraf deze lijst in. Ze zoeken samen naar overeenkomsten en verschillen. De positieve

³⁰ Voorbeeld naar Veen, Annemiek en Van Erp, Marja (1995). *Stappen op weg naar onderwijsondersteuning, deel 1. Allochtone ouders in Rotterdam over de relatie tussen ouders en basisschool*. Amsterdam, SCO-Kohnstamm Instituut, Stedelijk bureau FAO Rotterdam.

kanten worden in de verf gezet. Daarna worden knelpunten besproken: wat kunnen we er samen aan doen?³¹

Een vader in een ouderraad vertelt over een dreigend conflict tussen autochtone en allochtone kinderen op de school. De school vraagt de ouderraad om hulp en medewerking. Daar vloeit een project omtrent 'pesten' uit voort, met positieve gevolgen voor de omgang tussen de kinderen op de school. De ouder vond dat de school hierin zeer goed gehandeld heeft.

Zeswekelijks is er per klas een ouderraad. De ouders worden op de hoogte gebracht van de gang van zaken in de klas, stellen vragen, geven kritiek en zoeken mee naar oplossingen voor mogelijke problemen.

Sommige ouders zijn meer geneigd 'de verantwoordelijkheid voor het leren van mijn kind' aan 'de professionelen' over te laten. Soms vanuit de zienswijze dat net leerkrachten daar competent voor zijn. Soms kan het ook te wijten zijn aan een gebrek aan mogelijkheden en/of assertiviteit bij de ouders. De school zal net deze ouders hulpmiddelen moeten aanreiken om de zorg voor het leren van de kinderen gezamenlijk op te nemen.³² Ze zal dan bijvoorbeeld meer moeten investeren in een uitnodigend klimaat en/of in ouderondersteuning. Een aantal suggesties zijn te vinden op *Bronnenkaart 5 Een beroep doen op de deskundigheden van ouders* en *Bronnenkaart 6 Ondersteuning*.

HET BELANG VAN DAGELIJKSE INTERACTIE

Soms verlopen gesprekken tussen school en ouder moeizaam of is het ook na veel inspanningen niet mogelijk om tot een gezamenlijke probleemanalyse en/of aanpak te komen.

Een school stelt: wanneer we praten met ouders, hebben we het over gedrag en tastbare dingen, niet zozeer over principes en waarden. Gezamenlijk tot een op elkaar afgestemde aanpak komen is het doel. Indien er tijdens onderhandelingen duidelijk verschillende visies blijken te bestaan, is het zaak om deze te expliciteren, maar tevens te stellen dat we wel tot een overeenkomst moeten komen op praktisch vlak. Meningsverschillen kunnen blijven bestaan, maar op het terrein moet er wel een gemeenschappelijke oplossing gevonden worden. Soms werkt dit, soms blijft iedereen een verschillende aanpak hanteren, maar dan kennen we die tenminste, ook al keuren we die wederzijds niet goed.

³¹ Een voorbeeld van zo'n kijklijst staat afgedrukt in *Klasse, Maandblad voor onderwijs in Vlaanderen*. December 2001, nr. 120. Brussel, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Departement Onderwijs. De lijst is gebaseerd op Hogenboom, B. en de Beer, A. *Kijklijst*. Amersfoort, CPS.

³² 'Niet iedereen heeft dezelfde mogelijkheden, de zelfzekerheid en de assertiviteit om de eigen wensen te uiten en sommige gezinnen zullen daarom geneigd zijn om het dan maar aan over te laten aan de 'experten' van de instelling. Tegenover ouders die deze verantwoordelijkheid afschuiven, is het precies de taak van de opvoeder om hefbomen aan te reiken, waardoor zij staat zijn met een grotere verantwoordelijkheid te handelen (Raes:1997). Dat is wat de Engelstaligen het begrip empowerment noemen.' (Vandenbroeck:1999)

Soms handelt een school - in het belang van het kind - tegen haar eigen inzichten in. Een kind wordt bijvoorbeeld toch niet doorverwezen naar het buitengewoon onderwijs.

Bedenk dat dit soort contacten met ouders - hoe vaardig gesprekken ook gevoerd worden - niet los staan van de dagelijks interactie tussen school en ouders en ouders onderling. 'Dagelijks' praten met elkaar, inspelen op interesses van ouders, een beroep doen op hun deskundigheden enzovoort kan banden creëren. Bij problemen kan de school hier op terugvallen. De kans op conflicten en een tegenstrijdige aanpak is dan wellicht kleiner.

GA NA VOOR JE EIGEN SCHOOL:

- Wanneer is er sprake van samenwerking tussen school en ouder met betrekking tot het kind? Bedenk hoe je, rekening houdend met de diversiteit onder ouders, vaker een beroep kunt doen op bijdragen van ouders.
- Hoe verloopt de samenwerking met ouders? Hoe verwoord je bijvoorbeeld jullie gezamenlijke zorg voor het kind? Hoe spreek je uit wat goed gaat? Hoe verwoord je en analyseer je samen een 'probleem'? Hoe zoek je samen met de ouder(s) naar oplossingen? Zijn beide partijen gedurende het proces op de hoogte van de vorderingen? Bedenk enkele voorbeelden van een goede samenwerking met ouders en pas deze vragen toe. Wat leer je hieruit?
- Bekijk mogelijke meningsverschillen tussen leerkracht/school en een ouder ook in het licht van de dagelijkse omgang tussen beide partijen. Is er bijvoorbeeld regelmatig contact tussen de leerkracht en de ouder? Waar en wanneer? Hoe verloopt dat? Waarover wordt er gepraat?... Voor richtvragen: zie *Hoofdstuk 2, Opdracht 1 Kijken naar de diversiteit bij ouders*. Voor tips: zie *Strategie 4.2 Een praatje met ouders*.